

วิกฤตปฐมวัยกระทบอนาคตชาติ

The Effects of Early Childhood Education Crisis on Thailand's Future

ธิดา พิทักษ์สินสุข*
สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยฯ
Thida Phitaksinsuk
Pre-School Education Association of Thailand

บทคัดย่อ

สถานการณ์ของโลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความสลับซับซ้อน กระตุ้นครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยย่อยที่สุดในสังคม รวมถึงสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีภารกิจในการดูแลเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยที่อ่อนไหวง่ายต่อปัจจัยที่มากกระทบ เป็นวัยสำคัญต่อการวางฐานชีวิตของคน ๆ หนึ่งที่จะเติบโตเป็นพลเมืองคุณภาพของประเทศ แต่ในปัจจุบันพบว่าสถานการณ์ของเด็กปฐมวัยไม่ว่าจะเป็นด้านสุขอนามัยตั้งแต่การเริ่มต้นของชีวิต การเลี้ยงดูที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว การไม่ยึดมั่นในหลักวิชาของผู้จัดการศึกษา และกรอบคิดของสังคมที่ผิดเพี้ยนไปจากหลักการพัฒนาเด็ก ทำให้สถานการณ์เด็กปฐมวัยยังไม่ดีขึ้นตลอด 10 กว่าปีที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีความพยายามของหลายหน่วยงานจากหลายกระทรวง นอกจากนี้ ยังมีวิกฤตใหม่เข้ามาซ้ำเติมสถานการณ์เดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 4 วิกฤตด้วยกัน คือ 1) ด้านการเร่งเรียนเขียนอ่านที่เข้มข้นเข้ามาเบียดเบียนเวลาและโอกาสของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเป็นองค์รวม 2) ด้านการสร้างวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ไม่ว่าจะเป็นการเล่นที่จะฝึกฝน ขาดทักษะในการสร้างวินัยเชิงบวก ทำให้เด็กขาดความสามารถในการกำกับตัวเอง ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะก่อปัญหาใหญ่กับสังคมในอนาคต 3) ด้านการส่งเสริมความสามารถทางภาษา ด้วยการให้ความสำคัญกับภาษาต่างประเทศจนละเลยความสำคัญของภาษาแม่ที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารของเด็กกับโลกรอบตัว และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสติปัญญา และ 4) ด้านการส่งเสริมให้เด็กใช้สื่อเทคโนโลยีจอภาพตั้งแต่อายุน้อย เป็นการตื่นตัวกับการใช้เทคโนโลยีจอภาพอย่างขาดความตระหนักในวิธีการใช้ที่ถูกต้อง ปลอมให้มือถือและไอแพดเป็นพี่เลี้ยงเด็ก สิ่งเหล่านี้ล้วนกระทบต่อการพัฒนาเด็กในทุกแง่มุมของชีวิต วิกฤตในเด็กปฐมวัยจึงถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องช่วยกันแก้ไขตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับชาติ เพราะช่วงเวลาปฐมวัยนั้นสั้นนัก ผ่านไปแล้วก็ไม่อาจหวนกลับคืนมา

คำสำคัญ: วิกฤตปฐมวัย สถานการณ์เด็กปฐมวัย เทคโนโลยีจอภาพ วินัยเชิงบวก

Abstract

The fast-changing world with ever growing complex situations has provided impacts upon the family, the smallest social unit, and day care centers taking care of the children at an early age who are highly sensitive to the environment. The early age is very important to setting up the

* ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
kru_wan@yahoo.com

bedrock of life which enables an individual to grow up as a quality citizen of the nation. However, at present, it was found that for over last ten years, the circumstances for early age children have not been further improved. The main problems concern sanitation, improper nurture, weak family institution, deviated academic principles of education providers, and distorted conceptual framework of society against child development principles. Numerous government departments representing ministries have put great efforts to improve the situations; nevertheless, there have been four crises worsening the conditions i.e. 1) hastening the literacy skills which encroaches time and opportunity for holistic child development, 2) no building up disciplines including ignorance of training and lack of skills in creating positive disciplines, which lead to the loss of self-control and no responsibility for themselves and others causing social problems in the future, 3) enhancing the proficiency too heavily in the foreign language and then overlooking the significance of mother language, which the mother language is supposed to be used as a communication tool of the children to their surrounding circumstances, and a tool for their intelligence development, and 4) promoting the use of screen technology improperly with being unaware that the mobiles and iPads have been used similarly as a baby-sitter. These have impacted the children development in all aspects. Therefore, the crises among the children in early age are the urgent matters needed to be resolved from the family to the national levels because the period of early age is very short; once it passes, it cannot be taken back.

Keywords: early childhood crisis, early childhood circumstance, screen technology, positive discipline

บทนำ

“ปฐมวัย” โอกาสที่ดีที่สุดของการพัฒนาฐานรากของชีวิตมนุษย์ เมื่อผ่านไปแล้วไม่อาจหวนกลับมาได้ในโลกที่สวยงามของนักการศึกษาปฐมวัย



ภาพที่ 1 การเล่น...สร้างเสริมจินตนาการ

เราคาดหวังที่จะเห็นภาพการเติบโตของเด็กปฐมวัยนับตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดา ได้รับการโอบอุ้มดูแลด้วยความรัก ด้วยความรู้ความเข้าใจ ด้วยความเอาใจใส่ จากพ่อแม่ที่พร้อมจะต้อนรับลูกน้อยจากโลกใบเล็ก ๆ ในท้องแม่สู่โลกใบใหญ่ที่ลูกต้องเติบโตต่อไป จากครอบครัวที่อบอุ่น ส่งผ่านต่อมายังสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่มีครูปฐมวัยดูแลพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านด้วยความเอาใจใส่ สังเกตและส่งเสริมพัฒนาการอย่างใกล้ชิด เด็กได้ทำกิจกรรมที่สนุกสนานร่วมกับเพื่อน ๆ ได้เล่นอิสระอย่างมีความสุข

การได้คิด ได้จินตนาการ และได้สร้างสรรค์ พ่อแม่กับครูมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้คนและสถานที่ในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็ก ๆ เราทุกคนล้วนสุขใจและมั่นใจที่จะได้เห็น “เด็กปฐมวัย” เป็นฐานรากที่แข็งแกร่ง เพื่อชีวิตที่ดี มีความสุข และเกิดการเรียนรู้จนตลอดชีวิตของเด็ก และนั่นคือต้นทุนของพลเมืองอันเป็นความมั่นคงของชาติในระยะยาว

เด็กปฐมวัยคนหนึ่ง หาใช่เพียงลูกของพ่อแม่คนหนึ่ง
 เด็กปฐมวัยคนหนึ่ง หาใช่เพียงเด็กคนหนึ่งของครอบครัว
 แต่เด็กปฐมวัยยังเป็นทรัพยากรบุคคลอันล้ำค่าของประเทศชาติ ที่ต้องได้รับความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง

กลับมาสู่โลกที่ปรากฏในสายตาของนักการศึกษาปฐมวัย

ไม่ว่าโลกของเราจะเปลี่ยนแปลงไปมากแค่ไหน แต่เรายังคงเห็นเด็กปฐมวัยของเรายังถูกเลี้ยงดูด้วยวิธีการที่ขัดแย้งกับหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่เช่นนั้น ไม่ว่าจะเป็นการเร่งเรียนเขียนอ่าน คัดตัวอักษรตามรอยประ บวกเลข สิ่งเหล่านี้ยังคงเหนียวแน่นอยู่ในชั้นเรียนปฐมวัย ที่เพิ่มเติมเข้ามาอีก ก็ดูเหมือนว่าจะเป็นเรื่องของแบบฝึกเชาว์ แบบฝึกความพร้อม แบบฝึกหัดภาษาอังกฤษ บางโรงเรียนอาจมีภาษาจีนด้วย ทั้งหมดล้วนเป็นการเรียนรู้ผ่านการทำแบบฝึกที่วางเรียงรายกันอยู่บนชั้นในท้องเรียนปฐมวัย นอกจากนี้ก็จะมีการฝึกปะ วาดระบายสี ในรูปภาพที่ครูทำสำเนามาให้ตามหน่วยการเรียนรู้ พร้อมกับการฝึกฝน ตัวเข้มเพื่อชิงรางวัลจากงานมหกรรมประกวดผลงานศิลปะ จึงเกิดภาพลวงตาว่านี่คือการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก ๆ ที่ยังปรากฏให้เห็นในยุคการแข่งขัน และระบบแพ้คัดออก

“เราในฐานะของนักการศึกษาปฐมวัยที่เข้าใจเรื่องการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม การส่งเสริม “Self” ให้เด็กเชื่อมั่นในศักยภาพของตน ความรู้ในเรื่องของพหุปัญญา และการพัฒนาทักษะสมองส่วนหน้า จะนิ่งดูตายได้อย่างไร”

ดูเหมือนว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นชัดเจนกลับเป็นห้องเรียนที่สวຍงามขึ้น มีมุมของเล่นให้เด็กได้เล่นเสรีทั้งในห้องและนอกห้องเรียน ตามที่ถูกกำหนดในมาตรฐานของห้องเรียนปฐมวัย มีการทำโครงงานเข้ามาแข่งชิงพื้นที่ในการเรียนเขียนอ่าน บวกเลข และท่องศัพท์หรือบทสนทนาภาษาอังกฤษไปได้บ้าง แต่บางที่การเร่งเรียนกลับไปแย่งชิงเวลาเล่นเสรี เวลาร้องรำทำเพลง ของเด็ก ๆ อย่างน่าเสียดายและเสียใจแทนเด็ก ๆ กับเวลาที่เสียไป

การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีหลักว่าต้องส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน ที่นักศึกษาศาขวิชาปฐมวัยทุกรุ่นทุกสถาบันท่องกันขึ้นใจว่า ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา และการเรียนรู้ที่สำคัญของเด็กปฐมวัย

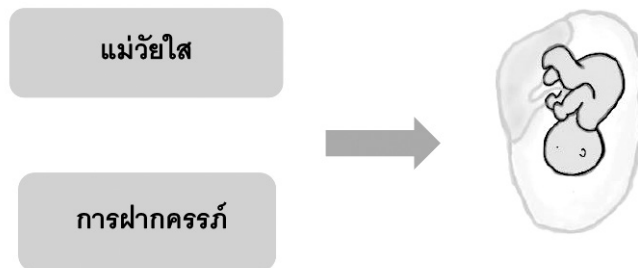
คือการเรียนรู้ผ่านการเล่น และลงมือทำกิจกรรมที่สนุกสนาน ท้าทาย ให้เด็กได้คิด ได้จินตนาการและสร้างสรรค์ ผ่านสื่อและอุปกรณ์ที่หลากหลาย โดยครูปฐมวัยและคุณพ่อคุณแม่เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะที่สำคัญอย่างเต็มที่

สถานการณ์เด็กปฐมวัยของเราเป็นอย่างไร

ในภาพรวมยังคงพบว่าเด็กปฐมวัยของเรายังน่าเป็นห่วงอยู่ในหลายประเด็น ดังนี้

1. ช่วงที่ทารกอยู่ในครรภ์มารดา

ทุกคนทราบกันดีว่าสุขภาพของทารกในครรภ์มารดา ย่อมส่งผลถึงพัฒนาการในระยะถัดไปของเด็กปฐมวัย แต่จากความพยายามของสาธารณสุขที่จะทำให้ทารกในครรภ์มารดามีความแข็งแรง มีพัฒนาการที่ดี และมีการสร้างเส้นใยสมองที่สมบูรณ์ ผ่านการดูแลครรภ์ที่ดีของแม่ ก็ยังไม่สามารถทำให้สถานการณ์ของเด็กปฐมวัยในช่วงแรกของชีวิตมีคุณภาพที่ดีได้อย่างที่ควรจะเป็นจากผลของข้อมูลต่อไปนี้



ภาพที่ 2 ปฐมวัยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ

ข้อมูลการสำรวจของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ระบุว่าในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยเรามีเด็กวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-19 ปี ที่เป็น “แม่วัยใส” จำนวนกว่า 100,000 คน และแต่ละวันจะมีแม่วัยใสเพิ่มขึ้นเฉลี่ยวันละ 286 คน จำนวนเด็กแรกเกิดของไทยแต่ละปี มีถึงร้อยละ 15 ที่เกิดจากแม่วัยใสที่ขาดความพร้อมในการเลี้ยงดู และพบปัญหาการให้กำเนิดเด็กแรกเกิด ที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ถึงร้อยละ 32 ส่วนอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำอยู่ที่ 30,000 กว่าคน คิดเป็นร้อยละ 20 ของจำนวนแม่วัยรุ่น

ทั้งนี้ยังมีรายงานอีกว่าหญิงมีครรภ์ไม่ถึงครึ่งหนึ่ง หรือมีเพียง ร้อยละ 41.61 มีการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์

2. ช่วงแรกเกิด ถึงก่อนอายุ 3 ปีบริบูรณ์ หรือช่วงวัยเด็กเล็ก

ช่วงวัยนี้เป็นวัยที่อยู่ในความดูแลของครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังมีครอบครัวจำนวนมากที่ไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ จึงต้องนำเด็กมาฝากให้สถานพัฒนาเด็กเล็กและสถานรับเลี้ยงเด็กช่วยเหลือให้ ครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ปัญหาที่พบกับเด็กในช่วงนี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้



ภาพที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเด็กเล็ก

ทารกแรกเกิดมีน้ำหนักน้อย

รายงานเกี่ยวกับสถานการณ์เด็ก เยาวชน และครอบครัว พบว่า สถานการณ์ทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักน้อย (น้อยกว่า 2,500 กรัม) ยังไม่ดีขึ้น โดยยังคงมีอัตราใกล้เคียงกันทุก ๆ ปี คือ ร้อยละ 8 และยังพบอีกว่าทารกที่อายุ 12-23 เดือนที่ควรได้รับวัคซีนครบนั้น ยังคงได้รับวัคซีนอยู่ที่ร้อยละ 71.6 เท่านั้น

เด็กที่มีน้ำหนักแรกคลอดน้อย คลอดก่อนกำหนด ภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด โดยเฉพาะน้ำหนักแรกคลอดของทารก เป็นตัวชี้วัดที่ดีในเรื่องของสุขภาพและภาวะโภชนาการของผู้เป็นแม่ และยังเป็นตัวชี้วัดที่ดีในเรื่องของโอกาสมีชีวิตรอด การเจริญเติบโต สุขภาพระยะยาว และการพัฒนาทางจิตของทารกเกิดใหม่ด้วย ทารกที่มีน้ำหนักแรกเกิดน้อยกว่า 2,500 กรัม จะมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคในกลุ่ม Metabolic Syndrome ซึ่งมีผลต่อสุขภาพในระยะยาว ได้แก่ เสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจ และหลอดเลือด เป็นปัจจัยสู่ความผิดปกติของไขมันในเลือด ความดันโลหิต และระดับน้ำตาลในเลือด

ทารกไม่ได้กินนมแม่อย่างเดียวนานเพียงพอ

ผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2555 จัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ทารกได้กินนมแม่อย่างเดียวนานถึง 6 เดือน มีเพียงร้อยละ 23 เท่านั้น ซึ่งน่าเสียดายอย่างยิ่ง เนื่องจากในน้ำนมแม่จะมีน้ำและสารอาหารที่ครบถ้วนที่จำเป็นต่อสุขภาพ สมอง การเจริญเติบโต และอัตราการพัฒนาของพัฒนาการทุกด้าน ช่วยปกป้องคุ้มครองทารกจากการเจ็บป่วย ลดการเสียชีวิตของทารกแรกเกิด เป็นการสร้างความผูกพันที่มีความหมายทั้งต่อแม่และทารก

ทารกถูกทอดทิ้ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้รายงานว่า มีเด็กกำพร้าถูกทอดทิ้งไว้ตามโรงพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็ก และที่สาธารณะโดยสาเหตุจากที่แม่อยู่ในวัยเรียน และแม่ที่ไม่สามารถเลี้ยงลูกได้ มีจำนวนถึง 88,730 คน

ความเข้มแข็งของครอบครัวลดลงอย่างมาก

ทุกคนทราบกันดีว่าครอบครัวขยายแบบไทย ๆ ค่อย ๆ ลดปริมาณลง กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นตามเวลาที่ผ่านมา ขณะเดียวกันครอบครัวที่มีเด็กอยู่กับผู้สูงวัยและครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่เกิดจากการหย่าร้าง แยกกันอยู่ของคู่สามีภรรยา ก็เพิ่มปริมาณมากขึ้นเช่นกัน การขาดความตระหนักและความรู้ที่ถูกต้องในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยก็เป็น

ปัจจัยสำคัญที่กระทบต่อการเลี้ยงดูเด็กของครอบครัว ควบคู่ไปกับสภาพเศรษฐกิจที่พ่อแม่ต้องทำงานด้วยกันทั้งคู่ จึงไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ด้วยตนเอง ต้องเอาไปฝากไว้กับปู่ย่าตายาย หรือสถานรับเลี้ยงเด็ก

คุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยยังไม่ได้มาตรฐาน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่ละสังกัดกำลังพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้มาตรฐานที่ดีในการเลี้ยงดู พัฒนาและจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพแก่เด็กปฐมวัย นอกจากนี้ ยังมีการสำรวจ พบว่า ศูนย์เด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีจำนวนถึง 19,820 แห่งทั่วประเทศ อยู่ในเกณฑ์ “พอใช้ ต้องปรับปรุง หรือต้องปรับปรุงเร่งด่วน” ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนศูนย์ทั้งหมด ดังนั้น ด้วยคุณภาพของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเช่นนี้ ย่อมไม่น่าแปลกใจที่เด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการล่าช้าถึงร้อยละ 25-30 ต่อเนื่องมาเป็นเวลายาวนาน

3. ช่วงอายุ 3 ปี ถึงก่อนอายุ 6 ปีบริบูรณ์ หรือช่วงวัยอนุบาล

เด็กในช่วงปฐมวัยตลอด 10 ปีที่ผ่านมายังมีพัฒนาการที่ไม่สมวัย หรือพัฒนาการล่าช้าประมาณร้อยละ 30 และปัญหาพัฒนาการที่ล่าช้าที่สำคัญที่สุด คือ พัฒนาการทาง “ภาษา” ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการพัฒนาทางสติปัญญา เพราะนอกจากเด็กจะใช้ภาษาในการสื่อสารแล้ว ภาษายังเป็นเครื่องมือของการคิด เมื่อภาษาพัฒนาช้าจะส่งผลกระทบต่อสร้างเส้นใยประสาทในสมองของเด็ก ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่สำคัญของพัฒนาการทางสมอง

รายงานวิจัยสำรวจพัฒนาการด้านทักษะสมองส่วนหน้า EF-Executive Functions ซึ่งเป็นสมองส่วนคิดและจัดการชีวิตของเด็กปฐมวัยไทย พบว่า ในช่วงปี 2558-2559 พบพัฒนาการด้าน EF ล่าช้าประมาณ ร้อยละ 29 โดยเป็นเด็กที่มีพัฒนาการด้าน EF ต่ำกว่าเกณฑ์อย่างชัดเจนร้อยละ 14 และต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อยร้อยละ 15 โดยทักษะที่มีความล่าช้าจำนวนมากที่สุดคือ ยังคิดไตร่ตรอง ทักษะด้านความจำขณะทำงาน และทักษะการควบคุมอารมณ์ ตามลำดับ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความพร้อมและความสำเร็จทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้นไป (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2560)

4. ช่วงอายุ 6 ปี – ก่อนอายุ 8 ปี หรือ ช่วงวัยรอยต่อระหว่างวัยอนุบาลกับประถมศึกษา

ยศวีร์ สายฟ้า (Saifah, 2014) กล่าวว่าเด็กในช่วงวัยนี้อยู่ในรอยต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา ได้รับผลกระทบจากการจัดการศึกษาที่ไม่เอื้อต่อรอยเชื่อมต่อนี้ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบและลักษณะการจัดชั้นเรียนที่แตกต่างกันมาก อนุบาลจะเรียนเป็นหน่วยการเรียนรู้ ได้มีเวลาเล่น และนอนพักผ่อน มีความยืดหยุ่นในกิจกรรมประจำวันโดยมีครูประจำชั้นดูแลทั้งวัน ขณะที่ประถมจะแบ่งเวลาออกเป็นคาบเรียนที่กำหนดเวลาชัดเจน มีเนื้อหาสาระแยกเป็นวิชา มีครูประจำวิชา ผลการวิจัยหลายเรื่องยืนยันผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างที่เกิดขึ้นกับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อนี้ ดังนั้นเด็กอนุบาลที่ยังเป็นวัยที่พัฒนาการในการปรับตัวยังทำได้ไม่ด้นัก ย่อมได้รับผลกระทบต่เด็กทั้งด้านอารมณ์จิตใจ สังคม และการเรียนรู้ การปรับตัวไม่ได้อาจกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กในระดับประถมศึกษา เพราะเด็กอาจมีภาวะกดดัน และมีพฤติกรรมต่อต้านได้

ในระบบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะปรับเปลี่ยนอย่างไรในช่วงรอยต่อนี้

พ่อแม่ ครูอนุบาล ครูประถม จะช่วยเหลือเด็กของเราให้ก้าวสู่การเรียนในระบบได้อย่างราบรื่น

สิ่งเหล่านี้ควรได้รับการแก้ไข เด็กเล็ก ๆ ควรได้รับการปกป้องคุ้มครอง

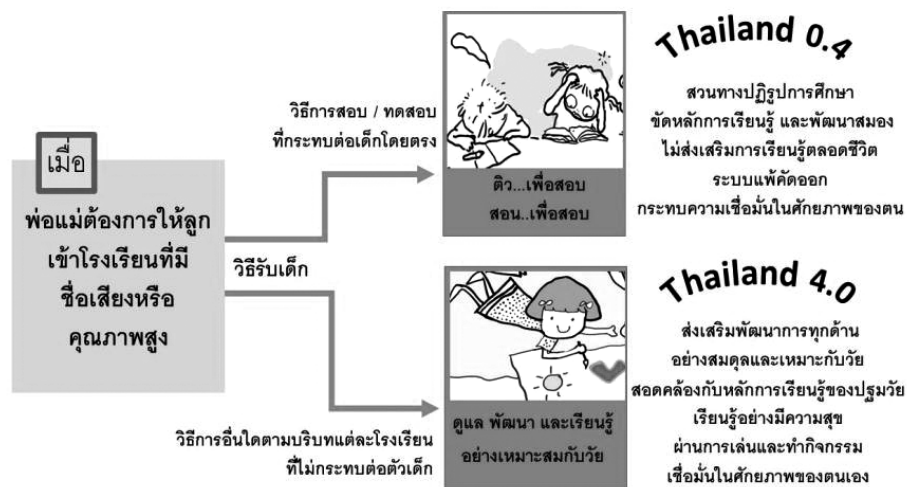
วิกฤตใหม่ในโลกที่ท้าทาย กำลังมีผลกระทบทางลบกับกับเด็กปฐมวัย

1. วิกฤตด้านการเร่งเรียนเขียนอ่านที่เข้มข้นเข้ามาเบียดเบียนเวลาและโอกาสของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเป็นองค์รวม

ความคาดหวังต่อความเก่งของเด็ก จากการเรียนเขียนอ่าน และทำแบบฝึก ส่งผลต่อการพัฒนาเด็ก

ครอบครัวไทยและสังคมไทยยังมุ่งหรือตัดสินความ “เก่ง” ของเด็กปฐมวัยที่การอ่านเขียนคิดเลขเก่ง ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดที่ฝังแน่นในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน และเป็นความคิดที่สวนทางกับหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัย และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างร้ายแรงที่สุดมาเป็นเวลายาวนาน เด็กปฐมวัยจึงถูกเร่งรัดทางวิชาการ ผ่านการทำแบบฝึก แบบทดสอบ ทำให้เด็กปฐมวัยไทยขาดโอกาสที่ดีในการส่งเสริมพัฒนาการอย่างรอบด้าน เพื่อเป็นรากฐานของชีวิตในอนาคต ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญา และพัฒนาทักษะสมอง

การเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่การแข่งขันเพื่อเข้าเรียนต่อในระดับประถมศึกษาชั้นนำ แม้จะไม่ใช่ว่าเด็กส่วนใหญ่ของประเทศก็ตาม แต่ก็เป็นที่สนใจของสังคมเพราะเป็นการสอบเข้าโรงเรียนชั้นนำ มีเด็กจำนวนมากไปสอบคัดเลือก เมื่อเป็นที่ต้องการ สิ่งที่มาคือ การติวเพื่อสอบอย่างเข้มข้น เกิดเป็นกระแสค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ผู้บริหารโรงเรียนระดับอนุบาลที่ไม่ยึดมั่นในหลักการ หรือต้องการตอบใจผู้ปกครอง ก็จะคล้อยตามความต้องการของผู้ปกครอง เข้าสู่ระบบการสอนเพื่อสอบในที่สุด หวังว่ากว่าบทความนี้จะได้รับการตีพิมพ์ การณรงค์เพื่อยุติการสอบเข้า ป.1 จากหลายฝ่าย และผลจากการประชาสัมพันธ์ของเรื่องนี้ใน (ร่าง) พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย คงส่งผลให้การยุติการสอบเข้า ป.1 เกิดขึ้นได้จริง



ภาพที่ 4 ผลกระทบที่เกิดจากวิธีการคัดเลือกเด็กเข้าเรียนต่อ

จากความไม่เข้าใจที่ถูกต้องต่อความ “เก่ง” ของเด็ก ส่งผลต่อพัฒนาการในทุกด้านของเด็ก เด็กขาดการเล่น และออกกำลังกายอย่างเพียงพอ การติวเด็กตลอดปี และเร่งติวในช่วงใกล้สอบส่งผลต่อภาวะอารมณ์ของเด็ก และการพักผ่อน / นอนหลับในตอนกลางวันซึ่งยังจำเป็นสำหรับเด็กวัยอนุบาล การเรียนรู้ผ่านการทำแบบฝึกต่าง ๆ ทำให้เด็กขาด

การเล่นและทำกิจกรรมที่ได้ลงมือทำอย่างเต็มที่ ทำให้ส่งผลต่อการเรียนรู้ การกระตุ้นประสาทสัมผัส การคิดจินตนาการ และการสร้างสรรค์ รวมทั้งความเบิกบานในขณะเล่นและทำกิจกรรมทั้งโดยลำพังและร่วมกับกลุ่มเพื่อน

นอกจากนี้ การเรียนแบบเรื้อรังวิชาการยังไม่ตอบสนองต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในสังคมอนาคต ที่มุ่งเน้นที่การคิด การเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริง สามารถแก้ปัญหาได้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เพื่อพัฒนาสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (UNESCO, 1996)

มีการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางในเรื่องของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการคนรุ่นใหม่ที่ปรับตัวได้ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การสื่อสาร และการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ดูจะมากระตุ้นความคิดของนักการศึกษาไทย ในการกำหนดคุณลักษณะของเด็กไทยเพื่อก้าวเข้าสู่โลกอนาคตได้อย่างมั่นคง และมั่นใจ แต่เป็นที่น่าเสียดายยิ่งเพราะเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่กลับได้รับเพียงการพัฒนาในด้านเนื้อหาความรู้ซึ่งไม่เหมาะสมและไม่เป็นองค์รวม ซึ่งเด็กไม่สามารถนำสิ่งที่ครูสอนไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งไม่ได้พัฒนาคุณลักษณะสำคัญด้านอื่น ๆ ในขณะที่เพื่อนบ้านของเรามุ่งพัฒนาให้เยาวชนในชาติสอนให้เด็กคิด รู้ลึกในแก่นของสิ่งที่สอนและนำสู่การประยุกต์ใช้ เช่น ประเทศเวียดนามสอนให้เด็กคิด วางแผน อดทน สู้งาน และสอนให้เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม

2. วิกฤตด้านการสร้างวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการฝึกวินัยให้กับเด็ก การปล่อยปละละเลยส่งผลกระทบต่อวินัยของเด็ก

ปัญหาเรื่อง “วินัย” จะเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาระดับชาติ จึงได้มีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุด พ.ศ. 2560 ให้มีการส่งเสริมตั้งแต่ช่วงปฐมวัย ดังความในมาตราที่ 54 ที่กล่าวว่า

“รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาจนเข้ารับการศึกษา
ตามวรรคหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย”

ความเชื่อและทัศนคติที่ส่งผลต่อการฝึกวินัยให้กับเด็ก

การปลูกฝังวินัยให้กับเด็กนั้นเป็นสิ่งที่ต้องทำตั้งแต่ช่วงปฐมวัย เพราะเป็นวัยที่สมองกำลังพัฒนาทักษะ EF และทักษะสำคัญหนึ่งในนั้น คือ การยับยั้งชั่งใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการมีวินัยในตนเองของเด็ก แต่เป็นที่น่าเสียดายยิ่งที่ยังมี พ่อแม่ ครู ที่คิดว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ยังเล็ก จึงปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบ ไม่อยากขัดใจ ไว้เด้อก่อนค่อยฝึกก็ได้ อีกทั้ง จะพบว่าแม้ทำผิดก็ยังเห็นเป็นเรื่องขบขันกันในครอบครัว ทำให้เด็กแยกแยะไม่ออกว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ จึงขาดการฝึกฝนทักษะการยับยั้งชั่งใจ ขาดการกำกับตัวเอง

ยังมีความเข้าใจผิดอีกว่า การฝึกวินัยตั้งแต่เล็กเป็นการปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ และเป็นการตีกรอบความคิดของเด็ก ทำให้เด็กไม่ฉลาด จึงปล่อยให้เด็กทำอะไรต่าง ๆ อย่างไม่มีขอบเขต หรือเคยชินกับการทำอะไรตามใจตัวเอง ไม่รู้จักเคารพข้อตกลง หรือกติกาใด ๆ กลายเป็นเด็กที่ไม่เชื่อฟัง คือ รัน เอาแต่ใจ รอคอยไม่เป็น

ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนอีกประการหนึ่งคือ เข้าใจว่าวินัยเป็นเรื่องเดียวกับการลงโทษ ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนหนึ่งจึงไม่อบรมบ่มเพาะเรื่องวินัย เพราะกลัวจะทำให้เด็กได้รับความทุกข์ทั้งกายและใจ ในทางตรงข้ามกับความคิดนี้ คือ หากต้องการให้ลูกมีวินัย ต้องใช้วิธีการควบคุมอย่างเข้มงวด ใช้การลงโทษทางกาย และการดูว่า กตสัน

ด้วยการประชิดประชัน ซึ่งสร้างความเจ็บปวดทรมานใจ ที่ไม่ได้ช่วยส่งเสริมวินัยให้กับเด็ก แต่กลับกลายเป็นการสร้างแบบอย่างของการใช้ความรุนแรง ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อเด็ก (Tanasetkorn, 2014)

โครงสร้างของครอบครัว และชีวิตครอบครัวที่เปลี่ยนไป

การเปลี่ยนแปลงของสังคม และเศรษฐกิจทำให้ครอบครัวใหม่ตัดสินใจที่จะมีลูกเพียงคนหรือสองคน ทำให้อัตราการเกิดของเด็กลดลง โดยแม่ไทย 1 คน จะให้กำเนิดบุตรโดยเฉลี่ยร้อยละ 1.6 พ่อแม่สมัยนี้จึงให้ความสำคัญ และทุ่มเทให้กับลูกมาก มีแนวโน้มที่จะปกป้อง ช่วยเหลือ และตามใจลูกมากกว่ายุคที่ครอบครัวมีลูกหลายคน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีลูกคนเดียว หรือมีลูกยาก แต่การทุ่มเทให้กับลูกหาใช่การเอาใจใส่ อบรมสั่งสอน และดูแลพฤติกรรมลูก กลายเป็นการให้วัตถุสิ่งของ หรือทุ่มเทกับการส่งลูกไปทำกิจกรรม หรือเรียนกับครูตามศูนย์กิจกรรมต่าง ๆ

นอกจากนี้ในภาวะเศรษฐกิจที่ครอบครัวเผชิญ ทำให้พ่อแม่ส่วนใหญ่ต้องทำงานทั้งคู่ และบางครอบครัวต้องทำงานจนดึก ความเหนื่อยยากกับความเร่งรีบในชีวิตทำให้ไม่มีเวลาฝึกฝนลูก ยอมตามใจให้เหตุการณ์ต่าง ๆ เฉพาะหน้าในแต่ละวันผ่านไป ไม่อยากเหนื่อยกับการจัดการกับพฤติกรรมของลูก

การขาดความรู้และทักษะในการใช้นัยเชิงบวก

ในการฝึกวินัยให้กับเด็กนั้นหากขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องก็จะทำการฝึกวินัยหรือการควบคุมตัวเองของเด็กทำได้ไม่ดี เช่น ความเข้าใจผิดที่คิดว่าวินัยในตนเองสามารถพัฒนาขึ้นเองได้เมื่อเด็กโตขึ้น การลงโทษเป็นวิธีที่เหมาะสมในการฝึกวินัยเด็กเพื่อให้เกิดความหลากหลาย การตั้งกฎกติกาที่ไม่สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก การควบคุมกำกับพฤติกรรมโดยปราศจากความสัมพันธ์ที่ดีหรือความรู้สึกปลอดภัย อีกทั้งความไม่สม่ำเสมอของการฝึกวินัย และการไม่เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของวินัย ย่อมทำให้เด็กไม่สามารถพัฒนาการมีวินัยในตนเองได้

3. วิฤตด้านการส่งเสริมความสามารถทางภาษา

การเรียนรู้ภาษาโดยไม่มีความหมายต่อเด็ก และกระแสดูความคาดหวังให้ลูกได้เรียนภาษาที่สอง

เป้าหมายในการพัฒนาภาษาของเด็กปฐมวัย เด็ก ๆ เรียนรู้ภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร แสดงความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งส่งผลถึงพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา การส่งเสริมภาษาจึงควรเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย อีกทั้งปฐมวัยเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว พัฒนาการทางภาษายังมีความสัมพันธ์กับความฉลาดของมนุษย์ แต่ปัจจุบันและที่ผ่านมามีการส่งเสริมภาษาในหลายครอบครัวและหลายโรงเรียนกลับเป็นอุปสรรคต่อเป้าหมายในการพัฒนาภาษาที่แท้จริง กลับมุ่งที่การเร่งรัดการอ่านเขียน ขณะที่เด็กยังไม่มีความพร้อม ทำให้การเรียนรู้ภาษาเป็นเรื่องที่ยากและยุ่งยาก สร้างความทุกข์ให้กับเด็กจำนวนมาก โดยเฉพาะการคัดเขียนในวัยที่กล้ามเนื้อยังไม่แข็งแรง ทำให้รู้สึกไม่ประสบความสำเร็จ และถูกบังคับให้เรียนในแบบเรียนซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีความหมายต่อเด็ก ทำให้เด็กขาดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษา พัฒนาการทางภาษาล่าช้า สูญเสียโอกาสในช่วงหน้าต่างแห่งการเรียนรู้ภาษา

กระแสดูความคาดหวังให้ลูกได้เรียนภาษาต่างประเทศตั้งแต่วัยเด็ก

ในปัจจุบันสังคมตระหนักว่าภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษจำเป็นสำหรับโลกปัจจุบันและอนาคต ส่งผลให้เกิดความมุ่งหวังให้ลูกเก่งภาษาต่างประเทศตั้งแต่วัยเด็ก ประกอบกับมีความเชื่อว่าการเรียนภาษานั้นยิ่งเรียนตั้งแต่วัยเด็กยิ่งเรียนรู้เร็ว ทำให้เกิดการเร่งรัดเด็กเล็ก ๆ ให้เรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยลดความสำคัญของภาษาแม่ในช่วงเวลาที่เด็กกำลังพัฒนาการสื่อสาร การทำความเข้าใจโลกผ่านภาษา และใช้ภาษาแม่เป็นเครื่องมือในการคิด

การพัฒนาภาษาที่สองนั้นหากเป็นไปโดยธรรมชาติในชีวิตประจำวัน เช่น มีคนในครอบครัวที่ใกล้ชิดกับเด็กที่พูดภาษาที่สองกับเด็กเป็นประจำ เด็กก็จะเรียนรู้ภาษาที่สองนี้เป็นธรรมชาติ การเรียนรู้ภาษาก็จะมีความหมายต่อเด็ก อีกทั้งเป็นการพัฒนาทักษะสมอง EF (Executive Function) ด้วย เนื่องจากสมองต้องมีการสลับเปลี่ยนภาษาที่หนึ่งและสองอยู่อย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้เด็กคุ้นเคยกับภาษาต่างประเทศอาจทำได้โดยการร้องเพลง ท่องบทกลอน ประกอบท่าทาง เด็กก็จะเรียนรู้ได้อย่างสนุกสนาน โดยไม่มีความกดดัน แต่หากเป็นเรียนในลักษณะที่ฝืนธรรมชาติ เช่น การส่งเด็กปฐมวัยไปตัว ให้ท่องคำศัพท์ ท่องบทสนทนา ก็จะไม่เป็นประโยชน์ เสียเวลา เสียโอกาส ไม่เป็นผลดีต่อการส่งเสริมพัฒนาการโดยรวม

4. วิกฤติด้านการส่งเสริมให้เด็กใช้สื่อเทคโนโลยีจอภาพตั้งแต่อายุยังน้อย

เนื่องด้วยในปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีได้เข้ามามีอิทธิพลในชีวิตของผู้คนรวมทั้งเด็กปฐมวัย ทั้งในวิถีชีวิต การเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็กในหลายแง่มุม ทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์และด้านที่เป็นโทษต่อเด็ก แต่ด้วยการขาดความรู้ความเข้าใจ และด้วยความไม่ตระหนักรู้ถึงผลเสียที่มีต่อเด็ก

การใช้สื่อเทคโนโลยีจอภาพที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก

ด้านสุขภาพ การใช้สื่อเทคโนโลยีประเภทจอภาพ ทำให้เด็กจ้องจ้องอยู่หน้าจอเป็นเวลานาน ทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวน้อย ไม่ได้เล่น ออกกำลังกายอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ร่างกายไม่แข็งแรง ขาดความคล่องตัว ขาดความสนใจ สิ่งรอบข้าง กระทบต่อการพัฒนาระบบกลไกการเคลื่อนไหวและการสร้างความผูกพัน การอยู่กับจอภาพนาน ๆ มีผลต่อสายตา และกระทบต่อสรีระของร่างกาย เสี่ยงต่อการเจ็บปวดของกล้ามเนื้อบริเวณคอ บ่า ไหล่ การก้มตัว ท่อไหล่ ยังส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็กอีกด้วย

ด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ การอยู่กับจอภาพนาน ๆ จะส่งผลต่อความสามารถในการจดจ่อและตั้งใจ ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ เพราะขณะที่เด็กเล่นเกมหรือดูภาพเคลื่อนไหวในจอที่มีความเร็ว ระบบการทำงานของประสาทสัมผัสทางด้านการมองเห็นและการได้ยินถูกกระตุ้นมาก ๆ เป็นเวลานาน ๆ จนระบบประสาทสัมผัสเปลี่ยนการทำงานมาอยู่ในโหมด “ความเร็วสูง” ตลอดเวลา ทำให้ขาดความอดทนต่อชีวิตในชั้นเรียนที่ต้องรอคอย การจดจ่อเพื่อติดตามเรื่องราวในนิทาน การเฝ้าสังเกตสิ่งรอบตัว การทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ทั้งหมดนี้ต้องใช้โหมด “ความเร็วต่ำ” ในการคิด ไตร่ตรอง วางแผน และลงมือทำ

ด้านพฤติกรรม สื่อเทคโนโลยีจอภาพที่เด็กเล่นกันเป็นส่วนใหญ่ จะเป็นเกมที่มีการแข่งขันตลอดเวลา

เมื่อทำสิ่งใดต้องได้รางวัลตอบแทนจากในเกมทันที เช่น ได้เหรียญ ได้ทอง ได้แต้ม เด็กจะติดความสุขจากการรับรางวัล เกมจะเสริมแรง และทำให้เด็กอยากเล่นอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันร่างกายจะหลั่งสารโดปามีน อยู่ในระดับสูงทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมติดเกม เมื่อหยุดการเล่นเพื่อทำกิจกรรมประจำวัน หรือทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เด็กก็จะผัดผ่อน ขอด່รงรอเพื่อได้เล่นต่อ จะหงุดหงิดอารมณ์เสีย ทำให้ขาดวินัยและละเลยหน้าที่หรือสิ่งที่ควรทำทั้งของตนเองและส่วนรวม ขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็น เพื่อการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลาย ขาดโอกาสในการเล่นซึ่งส่งผลต่อการกระตุ้นประสาทสัมผัส การเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งจะช่วยให้เซลล์สมองส่วนต่าง ๆ ทำงานประสานกัน ส่งต่อข้อมูลถึงกัน ช่วยให้สมองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้เกมส่วนมากจะเป็นเกมต่อสู้ ใช้ความรุนแรง มุ่งเอาชนะ ใช้เล่ห์กลเพื่อให้ถึงเป้าหมาย ทำให้เด็กซึมซับสิ่งเหล่านี้กลายเป็นพฤติกรรมของตัวเองในที่สุด

ด้านการทำงานของสมอง การปล่อยให้เด็กเล่นเกมหรือใช้สื่อดังกล่าวโดยปราศจากการควบคุมอย่างเหมาะสม มีข้อมูลวิชาการที่บ่งชี้ว่า การรับสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างไม่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กเล็กมีความผิดปกติทางพัฒนาการ และพฤติกรรมอย่างชัดเจน และสมาคมกุมารแพทย์ของประเทศสหรัฐอเมริกาแนะนำว่าเด็กก่อน 2 ขวบไม่ควรให้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเด็กอายุ 2-5 ปี ควรจำกัดเวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมงต่อวัน เพื่อให้เด็กมีโอกาสดำเนินกิจกรรมอื่นเพื่อส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการให้ครบทุกด้าน ถึงแม้ว่าจะมีข้อมูลบางส่วนที่กล่าวว่าการใช้สื่อเทคโนโลยีจอภาพที่เหมาะสมทั้งในเนื้อหาและรูปแบบ สำหรับเด็กเล็ก แต่อย่างไรก็ดี ผู้ที่จะนำมาใช้กับเด็กต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบและระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งถึงผลกระทบที่มีต่อเด็กในทุกแง่มุม

ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัจจุบันจะพบว่าเทคโนโลยีจอภาพทำให้สมาชิกในครอบครัวต่างก็เล่นมือถือ ไอแพด ไอโฟน จนเป็นอุปสรรคต่อการสร้างเวลาคุณภาพ การพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกัน พ่อแม่ไม่ได้ใส่ใจกับพฤติกรรมและพัฒนาการของลูกเท่าที่ควร ทำให้เด็กอาจมีพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่ เด็กเองก็ไม่อยากทำกิจกรรมอื่นใดในครอบครัวเพราะการเล่นเกมในจอภาพดึงดูดความสนใจของเด็กไปมากกว่าที่จะยอมทำกิจกรรมกับครอบครัว

พลวัตวิกฤตของโลกที่ท้าทาย

เพื่อให้สถานการณ์ของเด็กไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้น จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างจริงจังทั้งจากระดับนโยบาย หน่วยงาน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน ลงไปถึงระดับที่เล็กที่สุด คือครอบครัวของเด็กปฐมวัย เพราะเป็นปัญหาที่ทับซ้อนกันมายาวนาน และลงไปถึงทัศนคติความเชื่อที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย แต่อย่างไรก็ดีเราไม่อาจปล่อยให้สถานการณ์เลวร้ายลงไปได้อีก เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญในการสร้างรากฐานของคน ๆ หนึ่ง อันเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นถึงวิกฤตที่กระทบต่อเด็กปฐมวัยซึ่งต้องการการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเปลี่ยนกรอบคิดของสังคมในการเลี้ยงดูเด็กเล็กให้ถูกต้องตามหลักวิชา การบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วนเพื่อมุ่งไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีความเป็นเอกภาพ การมีพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ให้ความคุ้มครอง ดูแล และปกป้องให้เด็กปฐมวัยได้รับการเลี้ยงดู พัฒนา และเรียนรู้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีหลักการที่ชัดเจนกำกับทิศของการพัฒนาไม่ให้ไขว่เขวไปตามนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ภาครัฐ ชุมชน สังคม ท้องถิ่น ส่งเสริม สนับสนุนให้พ่อแม่และบุคคลในครอบครัวได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูกหลาน และเอื้อให้เด็กปฐมวัยได้รับการดูแล พัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ พ้นจากอันตรายที่เข้ามากระทบต่อพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และทักษะทางสมอง EF

สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตนิสิตนักศึกษาปฐมวัย นักการศึกษาปฐมวัย ผู้บริหาร ครู ต้องยึดมั่นในหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยไม่ปล่อยให้มีการดำเนินการใด ๆ ที่ขัดต่อหลักการและปรัชญาการศึกษาปฐมวัย ต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะสร้างความเข้าใจกับผู้ที่ไม่เข้าใจ เพราะ “เด็กปฐมวัย” เป็นวัยเดียวที่ไม่อาจปกป้องตัวเองได้ ไม่สามารถอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเอง และหมายรวมถึงแม่แม้แต่จะรับรู้ได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตัวเองในระยะยาว ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่มีช่องทางที่จะช่วยให้สถานการณ์ของเด็กปฐมวัยดีขึ้น ต้องทำทันที ในสิ่งที่ทำได้ ให้มากที่สุด อย่ารอใคร อย่ารอระบบใหญ่ อย่ารอการปฏิรูป เพราะเวลาของวัย “ปฐมวัย” ผ่านไปอย่างรวดเร็ว และเด็กโตทุกวัน ไม่มีวันใดหยุดโต เวลาที่ดีที่สุดจะผ่านเลยไปอย่างไม้อาจหวนกลับ และนักการศึกษาปฐมวัยย่อมรู้ว่า “วิกฤตปฐมวัย กระทบอนาคตชาติ”

References

- ธิดา พิทักษ์สินสุข, สลิดา ทศานนท์, สรยศ พนายางกูร (บรรณาธิการ). (2550). *วิกฤตปฐมวัยและแนวทางแก้ไข*. สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). กรุงเทพฯ: พลัสเพรส.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, นุชนาฏ รักษี, ปันดดา ธนเศรษฐกร, อรพินท์ เลิศอวัศดาตระกูล. (2560). การพัฒนาและหาค่าเกณฑ์มาตรฐานเครื่องมือประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล, มหาวิทยาลัยมหิดล
- ปันดดา ธนเศรษฐกร (2558). การสร้างวินัยเชิงบวกในครอบครัวที่มีเด็กปฐมวัยใน *เอกสารการสอนชุดวิชาครอบครัวศึกษา*กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (หน่วยที่ 10) นนทบุรี : สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยศวีร์ สายฟ้า. (กรกฎาคม - กันยายน 2557). รอยเชื่อมต่อการเรียนรู้ระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา: ก้าวที่สำคัญของเด็กประถมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, ปีที่ 42 (ฉบับที่ 3), 143-159. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2561 จาก <https://tc-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/26034/22077>
- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. (2560). *สรุปผลการดำเนินงานคณะอนุกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. รายงานสถานการณ์เด็ก เยาวชน และครอบครัว ประจำปี 2560 Seedtizen เมล็ดพันธุ์พลเมือง. (2561). กรุงเทพฯ: เพนไทป์ลิชซิง.
- สำนักอนามัยเจริญพันธุ์, กรมอนามัย. *ระบบฐานข้อมูลอนามัยการเจริญพันธุ์ประเทศไทย* (2558). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2561 จาก <http://rhdata.anamai.moph.go.th/>

Translated Thai References

- Bureau of Reproductive Health, Department of Health. (2015). Database of reproductive health systems of Thailand. Retrieved from <https://rhdata.anamai.moph.go.th/>. (In Thai)
- Chubhapukdikul, N., Ruksee, N., Tanasetkorn, P. and Lertawasdatrakul, O. (2017). *Tool Development and Evaluation Criteria for Assessment of Executive Function in Early Childhood* (1st ed.). National Institute for Child and Family Development and Research Center for Neuroscience, Institute of Molecular Biosciences, Mahidol University. (In Thai)
- Healthy Lifestyle Promotion Section Fund. (2018). *The Report on The situations of Child Youth and families for 2017 Seedtizen Citizen Seeds*. Bangkok. PenThai Publishing. (In Thai)
- National Reform Steering Assembly, The Committees of National Reform Steering Assembly of Education. (2018). *Summary Operating Results of the Subcommittee of Reforming Steering Assembly of the Standard System Reform and educational quality assurance*. Bangkok. The secretariat of the House of the Representative Printing office. (In Thai)

- Pitaksinsuk, T., Tasanont, S. and Panayangkool, S. (Eds.). (2007). *Early Childhood Crisis and Solutions*. Preschool Education Association of Thailand under the Royal Patronage of Her Royal Highness MahaChakriSiridhorn and Office of Knowledge Management and Development (Public organization). Bangkok: Plus Press. (In Thai)
- Saifah, Y. (2014). A Transition between Kindergarten and Elementary Grade Classrooms: An Important Step of Elementary School Students. *Journal of Education Study*. 42(3), 143-159. Retrieved from <https://tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/26034/22077>. (In Thai)
- Tanasetkorn, P. (2014). Creating positive discipline in families with early childhood. *Creating positive discipline in families with early childhood*. (Unit 10). Nontaburi, Sukhothai Tammathirat. (In Thai)

ผู้เขียน

ธิดา พัทธ์สินสุข

สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยฯ

kru_wan@yahoo.com